

Rammeverk for forvaltning og videreutvikling av fellestjenester i høyere utdanning og forskning

Første versjon. Revideres løpende i innføringsperioden

Innhold

1	Om rammeverket	2
1.1	Formål.....	2
1.2	Prinsipper for forvaltning og videreutvikling av fellestjenester	2
1.3	For hvem.....	2
1.4	For hvilke tjenester.....	4
1.4.1	Nye tjenester (prosjekter)	4
2	Tjenestestyling	4
2.1	Aktører i styringsmodellen	5
2.2	Overordnet styringsprosess	6
2.3	Tjenesteråd.....	6
2.3.1	Konsortier og konsortiemodell.....	6
2.3.2	Formål.....	6
2.3.3	Ansvar	7
2.3.4	Oppgaver	7
2.3.5	Sammensetning.....	7
2.3.6	Tjenesteområdeansvarlig	7
2.3.7	Arbeidsgrupper.....	8
3	Maler	8
3.1	Veikart	8
3.2	Tjenesteavtaler.....	8
3.3	Pris-/kostnadsfordelingsmodeller	8

1 Om rammeverket

Rammeverket for forvaltning og videreutvikling av fellestjenester i høyere utdanning og forskning følger opp intensjonen i [styringsmodellen for digitalisering i høyere utdanning og forskning](#). Styringsmodellen skal bidra til at institusjonenes behov og interesser ivaretas gjennom medvirkning i strategisk styring og i utvikling og forvaltning av fellestjenester. Rammeverket følger opp føringen fra [Handlingsplan for digitalisering i høyere utdanning og forskning 2019 – 2021](#) som ble endelig behandlet i møte i Digitaliseringsstyret 11.april 2019:

«Det eksisterer i dag flere ulike styringsmodeller for videreutvikling og forvaltning av fellestjenestene. I det videre arbeidet, og innen utgangen av 2019, skal det etableres en felles styringsmodell for videre utvikling og forvaltning av fellestjenester. Styringsmodellen besluttet av Digitaliseringsstyret.»

Rammeverket er i tråd med Units ansvar for nasjonal samordning og overordnede forvaltningsansvar for fellestjenester.

Rammeverket forvaltes og videreutvikles av Unit, og revideres løpende.

1.1 Formål

Samordnet styring, forvaltning og videreutvikling av fellestjenester skal sørge for gode fellestjenester til høyere utdanning og forskning. Tjenestestylingen skal understøtte digitaliseringsstrategien og handlingsplanen for høyere utdanning og forskning.

1.2 Prinsipper for forvaltning og videreutvikling av fellestjenester

Følgende prinsipper er førende for arbeidet med forvaltning og videreutvikling av fellestjenester:

- Det skal fremme synergier på tvers av fag- og tjenesteområder.
- Det skal legge til rette for felles forvaltning og videreutvikling i et langsiktig perspektiv der nye tjenester og tjenesteområder kommer til, og eksisterende endres eller avvikles.
- Det skal fremme felles prioritering og omforent gjennomføring av tiltak innenfor rammene av veikart, leveranser og budsjett.
- Det skal sette brukeren i sentrum og fremme utstrakt brukermedvirkning.
- Det skal fremme samordnet og ens praksis for forvaltning og videreutvikling av fellestjenester i høyere utdanning og forskning.
- Det skal fremme gjennomføringskraft og legge til rette for rask og kontinuerlig videreutvikling, samt utnyttelse av framtidrettede løsninger og teknologi.
- Det skal bidra til bærekraftige anskaffelser og tjenesteutvikling for samfunn og miljø.

1.3 For hvem

Her beskrives de viktigste aktørene innenfor finansiering, leveranse, forvaltning og styring av fellestjenester til høyere utdanning og forskning.

Kunnskapsdepartementet (KD)

KD har det øverste ansvaret for høyere utdanning og forskning, finansierer en del fellestjenester gjennom bevilgning, og øremerker midler til tjenesteutvikling innenfor enkelte områder.

Direktoratet for IKT og fellestjenester i høyere utdanning og forskning (Unit)

Unit skal bidra til å realisere de til enhver tid gjeldende sektormålene for forskning og høyere utdanning. Direktoratet har ansvaret for nasjonal samordning og har et overordnet

forvaltningsansvar på IKT-området, blant annet for fellestjenester og styring av disse. Direktoratet har beslutningsmyndighet innenfor sine hovedområder.

Unit leverer også en rekke fellestjenester til høyere utdanning og forskning, og opptrer i denne sammenhengen som en fellesaktør og tjenesteleverandør innenfor rammeverket.

Digitaliseringsstyret for høyere utdanning og forskning

Digitaliseringsstyret skal styrke digitaliseringen gjennom nasjonal styring og samordning.

Digitaliseringsstyret har en rådgivende funksjon overfor Unit, jf. [mandatet for Digitaliseringsstyret](#).

Råd for helhetlig prioritering

Råd for helhetlig prioritering består av lederne for fagutvalgene i styringsmodellen, samt representant(er) for Unit, og skal sikre helhetlig prioritering på tvers i styringsmodellen.

Uninett AS

Uninett er et statlig aksjeselskap under KD, der Unit forvalter eierskapet. Uninett er en fellesaktør som leverer tjenester innenfor infrastruktur, mellomvare, data og informasjonssikkerhet, og bidrar til digitalisering av kunnskapssektoren bl.a. ved å utføre oppgaver for Unit.

Uninett Sigma2 AS

Uninett Sigma2 AS er et datterselskap av Uninett AS, og administrerer den nasjonale infrastrukturen for beregningsvitenskap i Norge. Selskapet er en fellesaktør som tilbyr tjenester innen tungregning og datalagring. Arbeidet med e-infrastruktur er finansiert av Norges forskningsråd og samarbeidspartnere.

NSD AS

NSD, eid av KD, er et nasjonalt arkiv og senter for forskningsdata. NSD er en fellesaktør som skal sikre åpen og enkel tilgang til forskningsdata, og leverer fellestjenester innenfor dette området.

Norges forskningsråd

Norges forskningsråd er et nasjonalt utøvende forskningsstrategisk organ som har ansvar for å øke kunnskapsgrunnlaget og bidra til å dekke samfunnets behov for forskning ved å fremme grunnleggende og anvendt forskning og innovasjon.

Institusjoner i høyere utdanning og forskning

Disse er primært brukere av fellestjenester, og er representert i tjenesteråd og arbeidsgrupper. I noen tilfeller kan de være underleverandører av f.eks. driftsløsninger, og i noen tilfeller også fellesaktører og leverandører av fellestjenester.

Kommersielle og statlige tjenesteleverandører

Kommersielle og statlige tjenesteleverandører utvikler og leverer fellestjenester til høyere utdanning og forskning innenfor flere områder. Tjenestene fra disse leverandørene forvaltes normalt av en fellesaktør som har leverandørkontakten på vegne av institusjonene og brukerne. I de fleste tilfeller leveres selve tjenesten direkte fra leverandør til bruker (eksempler på dette er LMS, digital eksamen, lønns- og personalsystem fra DFØ).

1.4 For hvilke tjenester

/ Kapitlet bør revideres i implementeringsarbeidet. Involverte i arbeidet bør være med å vurdere hvilke tjenester som skal håndteres innenfor modellen. */*

Rammeverket omfatter styring, forvaltning og videreutvikling av alle fellestjenester som faller innenfor følgende:

- Tjenester pålagt gjennom vedtekter, tildelinger, digitaliseringsstrategien eller andre pålegg fra Kunnskapsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet eller Unit som direktorat.
- Tjenester vedtatt av Digitaliseringsstyret, enten direkte eller gjennom handlingsplanen.
- Tjenester i praksis etablert som fellestjenester gjennom å være tatt i bruk av et flertall av aktuelle institusjoner* før etableringen av digitaliseringsstrategi, handlingsplan og Digitaliseringsstyre.
- Tjenester tilrådet av tjenesteråd, som er i tråd med prinsippene i handlingsplanen og som har betydelig gevinstpotensial for institusjonene og/eller sektoren som helhet.

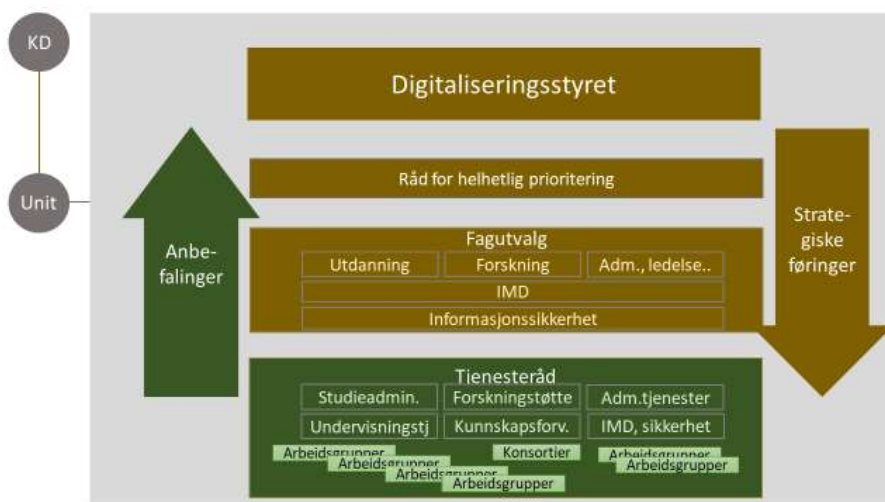
**Med aktuelle institusjoner menes at ikke alle tjenester er aktuelle for alle institusjoner. For eksempel er opptakstjenesten i sin nåværende form ikke aktuell for kunst- og musikkutdanninger, HPC er kun aktuell for en del universiteter og større forskningsinstitutter, økonomitjeneste tilpasset universitetenes og høyskolenes kontoplan er ikke aktuell for andre typer virksomheter, etc.*

1.4.1 Nye tjenester (prosjekter)

Digitaliseringsstyret beslutter iverksettelse av prosjekter gjennom porteføljestylingen og på anbefaling fra fagutvalgene. Prosjekter resulterer i nye tjenester, og tjenesterådene er med og anbefaler iverksettelse gjennom deltakelse i fagutvalg og samarbeid om veikart i fagutvalg. Ansvar for gjennomføring av prosjekter gis til en gjennomføringsansvarlig virksomhet som etablerer en styringsgruppe. Styringsgruppen har det overordnede ansvaret for endelig leveranse. Relevant tjenesteråd skal være representert i styringsgruppen og prosjektgruppen for å ivareta behovssiden og overgang til forvaltning.

2 Tjenestestyling

Figur 1 er styringsmodellen for digitalisering i høyere utdanning og forskning. Styringsprosessen for forvaltning og videreutvikling av fellestjenester er en del av styringsprosessen for digitalisering i høyere utdanning som vist i skissen nedenfor.

Figur 1, Styringsmodell digitalisering i høyere utdanning og forskning

2.1 Aktører i styringsmodellen

Aktører i skissen i forrige kapittel, samt ansvar og oppgaver som disse har i tjenestestylingen, beskrives i tabellen.

Aktører	Ansvar (myndighet)	Oppgaver
Digitaliseringsstyret - Er etablert.	Vedta føringer for 3-årig veikart med budsjett.	Behandle årlig anbefaling fra <i>råd for helhetlig prioritering</i> vedrørende 3-årig veikart med tilhørende budsjett. Gi strategiske føringer vedrørende tjenestestyling til <i>fagutvalg</i> og <i>tjenesteråd</i> .
Råd for helhetlig prioritering* Må etableres. Ledere for fagutvalg, økonomileder fra sektoren og Unit. Mandat må utarbeides med oppgaver utover tjenestestyling.	Vedta anbefaling til <i>Digitaliseringsstyret</i> for 3-årig veikart med budsjett.	Behandle årlig anbefaling fra <i>fagutvalg</i> vedrørende 3-årig veikart med tilhørende budsjett. Gi anbefaling til <i>Digitaliseringsstyret</i> .
Fagutvalg Er etablert. Leder for aktuelt <i>tjenesteråd</i> blir deltaker.	Vedta anbefaling til <i>råd for helhetlig prioritering</i> for 3-årig veikart med budsjett.	Årlig behandling av <i>tjenesterådets</i> forslag til 3-årig veikart og budsjett. Avstemme og utvide veikart og budsjett med anbefalte nye satsinger.
Tjenesteråd Må etableres. Ledes av sektoren. Deltakere er ledere fra sektoren, med ansvar for relevante fagområder for tjenesteområdet, samt <i>tjenesteområdeansvarlig</i> utnevnt av tjenesteleverandør/forvalter. Formål, ansvar, oppgaver og sammensetning beskrives i mandat.	Vedta forslag til 3-årig veikart og budsjett til behandling i <i>fagutvalg</i> . Godkjenne neste års leveranseplan på bakgrunn av føringer for 3-årig veikart og budsjett fra <i>Digitaliseringsstyret</i> . Godkjenne hovedleveranser iht. leveranseplan. Prioritere og godkjenne eventuelle viktige endringer i leveranseplanene. Styre forvaltning og videreutvikling innenfor rammene av veikart og budsjett	Drøfte og utarbeide 3-årig veikart og budsjett for tjenesteområdet, på bakgrunn av underlag fra <i>tjenesteområdeansvarlig</i> . Drøfte og utarbeide årlige leveranseplaner for tjenesteområdet, på bakgrunn av underlag fra <i>tjenesteområdeansvarlig</i> . Følge opp hovedleveranser og ev avvik iht leveranseplanen på bakgrunn av underlag fra <i>tjenesteområdeansvarlig</i> .
Arbeidsgrupper Etablerte, og nye som etableres med enhetlig oppgavebeskrivelse.	Gi faglige innspill til i arbeidet med å forvalte og videreutvikle tjenester innenfor området som arbeidsgruppen skal dekke.	Utarbeide underlag til <i>tjenesteområdeansvarlig</i> for sammenstilling av 3-årig veikart og budsjett. Utarbeide underlag til <i>tjenesteområdeansvarlig</i> i utarbeiding av leveranseplaner. Foreslå prioriteringer i videreutvikling og forvaltning av tjenester innenfor området til arbeidsgruppen.

* *Råd for helhetlig prioritering* er et nytt nivå i *Styringsmodellen for digitalisering i høyere utdanning og forskning*. Arbeidsgruppen foreslår opprettelse av rådet for å sikre helhetlig prioritering på tvers av fagområder og styringsprosesser i modellen. Rådet bør settes sammen av fagutvalgsledere og Unit, samt en representant fra sektoren med overordnet økonomiforståelse både faglig og på sektornivå. Vedtaket knyttet til tjenestestyling innebærer at rådet innlemmes i styringsmodellen for digitalisering i høyere utdanning og forskning, og kan ivareta flere «på-tvers»-oppgaver i samstyringen.

2.2 Overordnet styringsprosess

- ✓ *Tjenesteråd* utarbeider årlig veikart og budsjetter med et 3-års perspektiv, på bakgrunn av underlag utarbeidet av *tjenesteområdeansvarlig* for tjenesteområdet. *Tjenesteområdeansvarlig* utarbeider underlag på bakgrunn av sin virksomhets (leverandør/forvalter) vurderinger, og innhenter nødvendig underlag for enkelttjenester fra relevante arbeidsgrupper.
- ✓ *Fagutvalg* vedtar årlig sin anbefaling for veikart og budsjett med et 3-års perspektiv, etter drøfting og behandling av veikart og budsjett fra *tjenesteråd*. *Fagutvalg* avstemmer med leder for *tjenesteråd* som sitter i fagutvalget. Fagutvalgets nysatsinger inkluderes i veikart og budsjett som går til behandling i *råd for helhetlig prioritering*.
- ✓ *Råd for helhetlig prioritering* behandler årlig anbefaling for veikart og budsjett med et 3-års perspektiv fra *fagutvalg*, og vedtar anbefaling til *Digitaliseringsstyret*.
- ✓ *Digitaliseringsstyret* behandler og vedtar årlig føringer for veikart og budsjett med 3-års perspektiv, og gir *tjenesteråd* rammer og føringer for styring av forvaltning og videreutvikling av fellestjenester.

2.3 Tjenesteråd

Det skal opprettes tjenesteråd for grupper av tjenester som hører sammen, og tjenesterådene skal operere iht. rammeverket og i spesifikt i tråd med kapittel 3.3 som beskriver tjenesterådenes mandat. Tjenesterådene primære oppgave er forvaltning og videreutvikling av eksisterende fellestjenester, mens fagutvalgene gir råd til Digitaliseringsstyret vedrørende prioritering av nye satsinger for å realisere digitaliseringsstrategien. I noen tilfeller kan forvaltning og råd/prioritering av strategiske nysatsinger kunne håndteres av ett og sammen forum. Da bør fagutvalg og tjenesteråd slås sammen hvis det er mest hensiktsmessig. Det må vurderes i hvert enkelt tilfelle.

2.3.1 Konsortier og konsortiemodell

Konsortiemodellen slik den er iverksatt iht. [Units beskrivelser for «BIBSYS-konsortiet»](#) kan vurderes som styringsform for enkelttjenester. Det må vurderes i hvert enkelt tilfelle. Eksisterende konsortier består og koordineres i tråd med rammeverket av tjenesteråd.

2.3.2 Formål

Tjenesteråd skal med sin faglige kompetanse og representasjon fra ulike institusjoner:

- Bidra til kontinuerlig forvaltning, prioritering og utvikling av porteføljen av fellestjenester i et livsløpsperspektiv
- Bidra til god måloppnåelse og rask gevinstrealisering ved å sikre dynamisk og kontinuerlig videreutvikling av fellestjenester, inkludert raskere realisering av endringer i eksisterende tjenester.

- Bidra til bedre utnyttelse av tjenester og ressurser i sektorene gjennom å kontinuerlig søke mot forbedrede prosesser og bruk av ny teknologi.

2.3.3 Ansvar

- Tjenesteråd vedtar årlig forslag til veikart med tilhørende budsjetter, i et 3-årsperspektiv.
- Leder for tjenesteråd er medlem i relevant fagutvalg og har ansvar for å legge fram og drøfte forslaget i fagutvalget.
- Leder for tjenesterrådet, som medlem i fagutvalget, er med og vedtar anbefalt veikart med tilhørende budsjett til Digitaliseringsstyret.
- Tjenesterråder vedtar og styrer etter årlige leveranseplaner for tjenesteområdet, i tråd med føringer fra Digitaliseringsstyret etter årlig behandling og godkjenning av veikart og budsjett.

2.3.4 Oppgaver

Tjenesterrådene skal utarbeide veikart med tilhørende budsjetter og med et 3-årig perspektiv. Disse revideres årlig og behandles i relevant fagutvalg der leder for tjenesteråd er representert. Hensikten er å samkjøre tjenesterrådet og fagutvalgets innspill til videreutvikling og nye satsinger og framstille det i felles veikart.

Tjenesterrådene skal utarbeide og godkjenne årlige leveranseplaner med tilhørende budsjett i tråd med føringene fra Digitaliseringsstyrets behandling av veikart og budsjett.

Tjenesterrådene skal styre forvaltning og videreutvikling av tjenestene innenfor tjenesteområdet iht. årlig leveranseplan utarbeidet og vedtatt av tjenesterrådet.

2.3.5 Sammensetning

Tjenesterråd skal ha medlemmer med faglig tyngde som er relevant for tjenesteområdet, og fortrinnsvis i en beslutningsrolle i egen institusjon. Medlemmene må ha kunnskap om muligheter og utfordringer som digitaliseringen byr på innenfor høyere utdanning og forskning som helhet, og må ha kjennskap til funksjoner, muligheter og utfordringer for tjenester innenfor tjenesteområdet. Tjenesterrådene ledes av sektoren og skal ha en tjenesteområdeansvarlig som representerer forvaltere og/eller leverandører av tjenestene innenfor tjenesteområdet.

Tjenesteområdeansvarlig vil i stor grad være saksforbereder for saker til behandling i tjenesterrådet. Se for øvrig neste kapittel om rollen tjenesteområdeansvarlig.

Medlemmene av tjenesterrådet skal bidra til å ivareta sektorens felles interesser, med forankring i digitaliseringsstrategien og i et langsiktig forvaltnings- og utviklingsperspektiv for tjenesteområdet. Unit er sekretariat.

2.3.6 Tjenesteområdeansvarlig

Tjenesteområdeansvarlig er fra en fellesaktør og representerer tjenesteforvalterne og/eller leverandørene. Den største fellesaktøren er Unit, som eksempelvis er leverandør av Cristin, mens for en kommersiell tjeneste som Canvas, forvalter en rammeavtale på vegne av sektoren. Det er fellesaktøren/forvalteren som peker ut tjenesteområdeansvarlig som da ivaretar tjenestene innenfor tjenesterrådet.

Tjenesteområdeansvarlig

- er ansvarlig for nødvendig underlag for utarbeiding og årlig revisjon av veikart med tilhørende budsjetter
- skal utarbeide årlige leveranseplaner og budsjett for tjenesteområdet, med forankring i føringer fra Digitaliseringsstyret for veikart og budsjetter

- skal følge opp og skaffe nødvendig informasjon om leveransene av tjenestene innenfor tjenesteområdet, spesielt i forhold til tjenesteavtalene for tjenestene
- skal sørge for at det finnes relevante arbeidsgrupper som beskrevet i neste kapittel, som bidrar på enkelttjenester der det er nødvendig.

2.3.7 Arbeidsgrupper

Arbeidsgrupper skal gi faglige råd til tjenesteområdeansvarlig mht. forvaltning og videreutvikling av enkelttjenester, og bidra med faglig underlag for tjenesteområdeansvarlig i arbeidet med veikart, budsjett, leveranseplaner og generell oppfølging av tjenesteleveransene. Arbeidsgruppene skal ha operativ, faglig kompetanse på tjenestene. Arbeidsgruppene skal preges av tydelig brukermedvirkning både når det gjelder behov knyttet til tjenester og når det gjelder medvirkning (tjenstedesign) i utvikling av funksjonalitet og tjenester. Arbeidsgrupper kan være permanente eller settes ned for spesifikke, tidsavgrensede formål.

Fora i tilknytning til konsortier kan ha samme funksjon som arbeidsgrupper. Det samme gjelder for andre eksisterende fora i tilknytning til tjenestene, hvis det er hensiktsmessig.

3 Maler

3.1 Veikart

/ Under utarbeiding */*

3.2 Tjenesteavtaler

/ Under utarbeiding */*

3.3 Pris-/kostnadsfordelingsmodeller

/ Under utarbeiding */*